62. Hässlö, Lerbo sn, Oppunda hd.

Pl. 36. Pl. 9: B. 772.

Litteratur: B. 772; L. 904; Ransakn. 1667—84; J. Peringskiöld Mon. Suderm.; Runverser s. 187; O. Hermelin Oppunda hd I, s. 114.

Om runstenens läge finnes i Ransakn. 1667—84 följande uppgift: »Denne Steen finnes uthi Öfwersten Johan von Vittinghofz gärde på Hesslöö, längden är 6 alnar (3,5 m) och bredden 2 alnar (1,19 m). Der hooss är 6 små högar och litet derifrån 30 backar, alle öfwerst på med en stenring lagde.» Runstenen står rest på en backe öster om Hässlö gård och söder om landsvägen i det gärde, som sträcker sig ned till stranden av sjön Långhalsen.

Ämnet är gråsten, höjden 2,80 cm, bredden vid foten 1 m, i toppen över slinglinjen 57 cm, slingans bredd 10 cm.

Ristningen är synnerligen tydlig, runorna smala såsom på Sö. 316 Sannerby. 5—9 äro **rasti**, icke **rasta** som i B. 772; 7 **s** har övre staven förlängd till nedre linjen, 32 **u** bistaven krökt som på ᚱ. 50 **t** och 51 **r** skiljas av två parallella linjer, som måste fattas som ornament. De flesta kolon äro vågräta streck, de efter 39 lodräta.

Inskriften är följande:

kuni : rasti stan : þansi : a ragna : sun san : kuþan : i uak : uaþ : taþʀ uastr
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

Om inskriftens bruk av runan **a** yttrar Bugge, *Runverser* s. 188 följande: »**uastr** = *vestr*, **san** = *sinn* (der ellers skrives **sen**), **rasta** = *ræiste* eller *ræisti* give ikke tilstraekkelig Stotte for den Opfatning at **a** i **uak** kan betegne det lange *í* i *víg*. Jeg formoder, at **iuak** er *í veg*. og at *í veg varð dauðr vestr* »som döde paa Reise i Vest» siger omtrent det samme som *varð dauðr i vestrveg*. Herfor taler Dativ **uak** uden Endelse, thi Dat. oldn. *veg*, glsv. *vægh* er ganske almindelig. Herfor taler fremdeles Udtrykket i audre Runeindskrifter. Jfr paa en Sten paa Jäderstad (Godderstad), Upland (Steph. II, 802, III: 343): **uaʀ tauþr i austr-uihi**; L. 1351: **sa uarþ tuþr i uastr uakm i uikiku**, hvor jeg med C. Säve tolkar **uakm** som *vægum*, ikke med Stephens som *vágum;* L. 851. **þaiʀ entaþus i austruiki**» Stavningen **uaʀ**, **uastr** påminner om **uastr**, Sö. 53 Valstad.

Översättning: Gunne reste denna sten över Ragne sin son, som blev död västerut.

Inskriftens slut äger uppenbarligen metrisk form och torde böra uppdelas:

ī vægh vardh 3-stavig vers
dōdhr væstr 2-stavig vers

---

63. Stora Malms kyrka, Oppunda hd.

Pl. 10: B. 788.

Litteratur: B. 788; L. 901; Ransakn. 1667—84; J. Peringskiöldh Mon. Sud.

Runstenen, som fanns i St. Malms kyrkodörr, är nu borta. Höjden var enligt måtten i B. 788 1,83 m, bredden vid foten 1 m, i toppen 1,08 m. Ämnet har säkerligen varit gråsten.

Inskriften är i B. 788 följande:

: ualr raisti : stain : iftiʀ · mana *ii ii-* auk saikiʀ · bruþur : sin : auk · bruþ × sin ·
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

Namnet på den första avlidne är ack. sg. **mana**, vilket namn förekommer Sö. 172 Tystberga och i Uppl. Vad som följt mellan **mana** och 29—31 **auk**, kan ej med säkerhet sägas; jag förmodar [**faþur · sin ·**], som skulle passa för både meningen och utrymmet. Då efter **saikiʀ · bruþur : sin** : ytterligare **auk · bruþ + sin** följer, måste den tredje broderns namn hava blivit avglömt eller utelämnat av bristande utrymme eller ock funnits tillagt utom slingan men ej varsnats, skiljetecknet × antyder kanske, att **bruþ** är förkortning.

Översättning: Val reste stenen efter Manne (sin fader?) och Säger, sin broder och (N. N.) sin broder.

---

64. Fågelö, Stora Malms sn, Oppunda hd.

Pl. 11: B. 789.

Litteratur: B. 789; L. 903; Ransakn. 1667—84; J. Peringskiöld, Mon. Sud.

Runstenens läga angives av J. Peringskiöld vara »I Fugelö källar, halfparten på hwardera sidan om dören», vilka delar i B. 789 sammanförts till en enhet, som enligt måtten varit 2,25 m hög, bredden vid nedersta slingan 75 cm, vid översta 66 cm. Ämnet har säkert varit gråsten.

Inskriften är i B. 789 följande:

: kufi : auk : þurkisl : auk : uikilʀ [a]*uk* · inkualr : þeiʀ : bruþr : lakþu : stain · þinsa : eftr : atil :
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65

faþur · sin : han uaʀ · miþa · bestr
70 75 80 85

Namnet **kufi** är fsv. *Guvi*, fvn. *Gufi*, enl. Lundgren, upptages icke av Lind. **inkualr** är fsv. *Ingvald*, vanligare *Ingevald*, men med assimilation av *ld* till *ll*, se A. Noreen, *Aschw. Gr.* § 291, 1, och med **r** genom inverkan av det försvunna *d*. Då synes icke *d* kunna vara bortfallet i **uikilʀ**, så att det vore ett namn **Vi- gældr*, utan det är troligen namnet **Vi-kæl*, **uikitil** B. 50, L. 509 Oslunda Uppl., **uekil** Ög. 142 St. Åby, men med analogiskt tillagd nom. ändelse *-R*. Ack. **atil** motsvaras av fsv **Ætil* (*Ætlir*) i ortnamnet *Ætilstum* (Ætlistum). Gen. pl. **miþa** *mædha* för manna, är analogibildning till nom. pl. **mædhr* för *mæn*, som måste hava funnits i fsv., liksom i fvn. pl. *meðr* finns jämte det vanliga *menn*, se A. Noreen, *Aschw. Gr.* § 229, anm.

Översättning: Guve och Torgisl och Vikäll och Ingval(d), bröderna, lade denna sten efter Ätil, sin fader. Han var av män den bäste.

---

65. Djulefors, Stora Malms sn, Oppunda hd.

Pl. 37. Pl. 10: B. 787.

Litteratur: B. 787; L. 902; Ransakn. 1667—84; J. Peringskiöld, Mon. Sud.; Bugge, ATS V, s. 79 (Rök I); Runverser s. 187.

I *Ransakn.* 1667—84 säges: »Runstenen är belägen på Diuurfors gårdh på 4 andra stenar», och: »Item på Julfårsa Lagårdh ähr och een Stoor Runesteen och medh Bokstäfver på, och i B. 785 är run-

Valla. Då de icke kunde hopfogas och resas, och då deras läge icke var betryggande ur fornvårdssynpunkt, flyttades de sommaren 1934 till Floda kyrka, där de nu förvaras i södra vapenhuset.

59. Flåsta.

Till läsningen: Runan 7 är säkerligen icke ʀ, utan **iu**; första staven är rak, böjer icke in mot den följande (huvudstaven i **u**); **u** liknar alldeles runan 3 **u**. Runan 10: något ovanför mitten en tydlig huvudstav, snett uppåt höger; sålunda **k** eller **f**. Runan 21: den fåra t. h. om huvudstavens nedre del, som Brate observerat, är snarast en naturlig fördjupning; en liknande finnes även t. v. Men sannolikt äro båda icke huggna och runan sålunda **þ**, icke binderuna **þr**. Det därpå följande (Brate: 22 ʀ) är knappast en runa, utan en fot till rundjuret.

60. Ramsta.

Flerstädes synnerligen svårläst, särskilt på h. sidan. Runan 50 synes vara **r** (tydligt på avtryck); 51 är säkert **a**; därefter möjligen **s** (eller **þ**); sedan en tydlig huvudstav, och därefter plats för ännu en runa.

40—44 **karua** torde vara *garva*, ack. sg. fem. av fsv. *gar* (isl. *gǫrr*) 'gjord, färdig'; *hafa . . . um garva* 'hava gjort', *um* är perfektiverande partikel. Det följande har måhända varit *stæin [at] ræ[isa] æftiʀ Svæin, faður sinn.*

61. Ösby.

Litteratur: J. Peringskiöld, F l 5: 5.

Ösby är numera avhyst; det är ej upptaget på Generalstabskartan. Det har ingått i Malms gård. Det gamla Ösby låg på backen ovanför nuvarande statbyggnaden.

þ-runan har formen **D**. 26 **f**: av bistavar synes intet spår, oaktat så mycket av ytan är bevarat, att dessa delvis borde finnas; ej heller **u**. 38 **i** är inträngt mellan **t** och ʀ.

62. Hässlö.

Litteratur: J. Peringskiöld, F l 5: 5, bl. 12; N. R. Brocman, Sagan om Ingwar Widtfarne (1762), s. 166; H Hofberg, Oppunda härad (ATA), teckning.

Djupa sprickor gå i stenens längdriktning.

Till läsningen: **san** med tydligt **a**; **i uak**: alla runorna synas fullt säkra.

63. Stora Malm. Kyrkan.

Litteratur: J. Peringskiöld, F l 5: 5, bl. 22; H. Hofberg, Oppunda härad (ATA).

64. Fågelö.

Litteratur: J. Peringskiöld, F l 5: 5, bl. 10, Vita Theodorici, s. 467; O. Celsius, Svenska runstenar 1, s. 338; N. R. Brocman, Sagan om Ingwar Widtfarne (1762) s. 161; H. Hofberg, Oppunda Härad (ATA).

Hofberg skriver om runstenen följande: »Vid Foglö by i nordöstra ändan af socknen skall finnas en runsten (L 903) i en källarmur, hvilken sten likväl af mig icke kunde upptäckas. Fordom en stor bondby, är Foglö nu lagd såsom utgård under Eriksberg och i följd deraf en stor del af de gamla bygnaderna borttagna. I byn finnas likväl i behåll tre gamla källrar hvilka noga undersöktes, utan att den ifråga varande stenen kunde anträffas; som stengrunden i alla källrarne är överrappad med tjockt murbruk, är ej otroligt att stenen gömmer sig derunder och framdeles träder i dagen.»

Folkskolläraren E. Lindahl meddelade i skrivelse till Riksantikvarien $^{13}/_{5}$ 1934: »Befallningsman F. O. Ekstrand berättar, att det vid Eriksberg funnits en nattvakt, vilken under sina yngre dagar tjänat vid Fågelö i St. Malms socken. Från den tiden berättar han, att det skulle anläggas en ny bro eller vägtrumma. Som mycket »lämplig» sten därtill togo de en kullfallen runsten, vilken låg i en backe i närheten.»

65. Djulefors.

Pl. 205.

Litteratur: J. Peringskiöld, F l 5: 5, bl. 21, Vita Theodorici, s. 467; P. Dijkman, Historiske Anmärckningar (1723), s. 137 f.; O. Celsius, Svenska runstenar 1, s. 331, 341; N. R. Brocman, Sagan om Ingwar Widtfarne (1762), s. 178; H. Hofberg, Oppunda härad (ATA), med teckning; I. Lindquist, Religiösa runtexter 1 (1932), s. 86, 91.

I Peringskiölds bok från resan 1686 (F l 5: 5) finnes följande anteckningar (bl. 63): »I Stora Malms socken och i Diulafors Ladugård hafwer tilförene uthom den afrijtade Runstenen warit en annan som nu inthet igen fans, utan förmenas wara lagder til Hörnesten under den nya ladan.»

I en *Beskrifning öfwer Stora Malms Församling* 1749 av C. H. Uggla (handskrift i Tilas' samling, Kungl. Biblioteket) finnes följande uppgift: »6:o. Uppå ladugården vid Diulfors äro tvänne Runstenar att se hvilka uti H:r Dijkmans Observationer öfver Runstenarne stå beskrefne». Anmärkningsvärt är, att här återigen talas om två runstenar vid Djulfors.

Hofberg meddelar om Djulefors-stenen följande: »I Eriksbergs park, ett par bösshåll öster om slottet, är nu [1881] upprest den runsten, som i B 787 och L 902 omtalas såsom befintlig i ladugården vid Julefors. När nämnda egendom på 1780-talet raserades, fördes stenen till Eriksberg och insattes i vestra trädgårdsmuren, men fördes på 1840-talet derifrån och lades till dörrtröskel vid ett torp Grindstugan. För att stenen skulle passa till detta ändamål, bortsprängdes en betydlig del af öfra och högra kanten, der märkena efter borrhålen ännu äro synliga. För närvarande är stenen 1,40 m. hög, 0,6 m. bred, 0,22 m. tjock och har quar följande af inskriften: **: han : austarla : arþi barþi : auk : o : likbarþilanti :**»

År 1934 upptäcktes ett runstensfragment i västra stenmuren kring Eriksbergs park, på södra sidan om slottet, utmed vägen. Huru länge det har legat där är obekant, liksom också huru gammal muren är. Fragmentet, som är 78 cm. långt och 32 cm. brett, befanns utgöra den nedre delen av den saknade vänstra tredjedelen av Djulefors-stenen. Fragmentet sammanfogades med den förut kända delen av stenen, och denna restes i slottsparken utmed uppfartsvägen c:a 20 m. V om nordvästra hörnet av slottet.

Runorna äro i allmänhet ganska tydliga. Ytan av stenen är alldeles blanksliten, vilket sannolikt beror på att stenen en längre tid har legat som trappsten.